

vingen). Voorts treft men ze aan op de Marquesas eilanden in den Stillen Oceaan, en in een eigenaardigen, uitgesproken vorm in Mexiko. Mogelijk is het ook, dat het spiraal- of kringetjesmotief van den Skythisch Sarmatischen dierstijl — welke zich in Europa en Azië van ons land tot in China deed gelden! — in een ver-verwijderd verband staat tot de oog-achtige figuren. In hoeverre bij dit alles sprake mag zijn van historische beïnvloedingen, laat ik natuurlijk buiten beschouwing. Bepaalde wijzen van voorstelling of uitbeelding kunnen volstrekt onafhankelijk van elkaar in verschillende werelddelen ontstaan, maar intusschen zijn de overeenkomsten in kunst, mythologie en levensgebruiken, tusschen de Melanesische eilanden en de Noordamerikaansche noordwestkust, in het oog vallend; ook wel die tusschen het laatste gebied en Centraal-Amerika. In aansluiting met het eerste wordt hier als afb. 14 een ceremonieel masker uit Nieuw-Caledonië weergegeven, waarop men juist denzelfden haakvormig omgebogen neus ziet als op zoo-vele maskers van de noordwestkust; en ook hier, evenals 't geval bleek bij de Indiaansche maskers, die ik in mijn eerste artikel besprak, eindigt of „verdwijnt” de neus- of snavelspits vaak tusschen de beide tandrijen. Aesthetisch heeft zulk een Melanesisch momaangezicht stellig wel een ànder, ruwer, tevens misschien vitaler karakter dan de doorgaans beheerschter en geacheveerder producten der noordwestkust. Het doet vrij sterk denken aan sommige Afrikaansche houtsculpturen.

Het oogornament op de Mexikaansche steenplastieken verdient eenige nadere aandacht onzerzijds, omdat het hier enkel en alleen op speciale gestalten wordt aangetroffen — m.i. een aanwijzing, dat het doelbewust werd aangebracht. Men treft het er namelijk bovenal aan op uitbeeldingen van de z.g.n. Aardepad: zinnebeeld der grijpende, verslindende macht van de onderwereld en dus ook van de nachtelijke aarde, die altijd vraatzuchtig werd gedacht, daar zij iederen avond de zon opslokte. De pad is hier waarschijnlijk — evenals bijv. in Egypte — een variantsymbool van de slang, d.w.z. van de vuurslang of „turkooisslang” (xiuh-cóuatl), die in de mythologie der Mexicanen en Maya's een zoo belangrijke plaats inneemt en waar ik hier een afbeelding van geef (afb. 11). In aansluiting bij het bovenstaande zal het niet verwonderen, dat het gewrichts-oog op de Mexikaansche aardepad steeds voorzien blijkt van tanden of klauwen, waarmede men uitdrukkelijk het grijpend, bijtend karakter van het monster wilde doen uitkomen.

Nu schijnen voor de primitieve mentaliteit, als een gevolg van wat men complexvoorstellingen noemt, de begrippen subject en object, of wel van de handelende en lijdende personen of voorwerpen, niet zoo scherp gescheiden als bij ons; integendeel, deze lijken vaak in elkander over te vloeien. Daarom is het slechts schijnbaar in strijd met het bovenstaande omtrent de Aardepad, wanneer men in Mexiko zulke van grijptanden voorziene „oogen”, of ook geheele kopjes met geopenden muil, een enkel maal aantreft op knie- of